

RAPORT ȘTIINȚIFIC

privind implementarea proiectului în perioada iulie – decembrie 2017

Proiect de cercetare, cod: PN-III-P4-ID-PCE-2016-0418, contract: NR. 145 / 2017.

Titlul proiectului: ***Rethinking Intermediality in Contemporary Cinema: Changing Forms of In-Betweenness (Reinterpretarea intermedialității în filmul contemporan: forme ale liminalității în schimbare)***

Prin această cercetare exploratorie am propus să identificăm și să analizăm unele direcții majore în care s-au produs schimbări în intermedialitatea filmului în era digitală determinată de contextul creat de apariția noilor medii. Scopul principal al proiectului este de a solidifica teoria intermedialității ca o paradigmă validă în studiile de film și de a clarifica axele de cercetare relevante pentru interpretarea fenomenelor intermediale în filmul contemporan. Prin conferințele, prezentările și publicațiile noastre, ne așteptăm de asemenea să inițiem un dialog internațional intens despre principalele probleme propuse de proiect. (Vezi rezumatul mai detaliat al cercetării și obiectivele propuse pe pagina web a programului de cercetare: <http://film.sapientia.ro/ro/programe-de-cercetare/reinterpretarea-intermedialitaii-in-filmul-contemporan-forme-ale-liminalitaii-in-schimbare>.)

ETAPA 1: Prima etapă a implementării proiectului de cercetare a cuprins perioada între iulie și decembrie 2017 și a avut scopul principal de a crea **bazele cercetării**. Pentru acest scop au fost demarate următoarele acțiuni prin care au fost obținute primele noastre rezultate.

A. Nominalizarea unui student masterand și recrutarea unui nou membru pentru poziția vacantă din echipa de cercetare:

Ca prima acțiune a proiectului am nominalizat un student masterand la programul de master, Studii de film, de la instituția gazdă a proiectului, Universitatea Sapientia din Cluj-Napoca: MIHÁLY LAKATOS. După care, prin anunțuri publice postate pe site-urile <http://jobs.ancs.ro> și <http://www.euraxess.gov.ro> am primit în echipa de cercetare un cercetător doctorand, ÁGNES KAROLINA BAKK, ca fiind cea mai calificată prin studiile, activitățile și publicațiile sale anterioare pentru acest proiect de cercetare. (Nota justificativă despre desfășurarea acestui concurs, alături de toate documentele necesare angajării, a fost încărcată pe platforma UEFISCDI.) Astfel am început implementarea proiectului cu o echipă echilibrată de 4 cercetători cu experiență (directorul proiectului, prof. dr. Ágnes Pethő plus 3 cercetători cu experiență: dr. Juliánna Hajnal Király, conf. dr. Andrea Adriana Virginaș, conf. dr. Judit Pieldner) și 3 cercetători tineri (un cercetător postdoctoral, lect. dr. Melinda Blos-Jáni, un membru-doctorand, Ágnes Karolina Bakk și un membru-masterand, Mihály Lakatos).

B. Aducerea la zi a bazelor teoretice ale cercetării:

În vederea începerii unei activități de cercetare eficiente și la nivelul cercetărilor internaționale am inițiat o serie de acțiuni pentru a fi la curent cu cercetările din domeniu și pentru a contura direcțiile teoretice ce pot fi urmate, a metodologiilor, a posibilelor teme concrete de cercetare și a sarcinilor individuale în cercetare.

B.1. Organizare de evenimente științifice și artistice:

Pentru lansarea proiectului de cercetare, dezbateră și prezentarea în public a problemelor principale ce stau la baza cercetării propuse, am organizat un **workshop științific cu titlul: *Exploring Intermediality: Theories, Research Avenues, Artistic Practices* (Explorarea intermedialității: teorii, direcții de cercetare, practici artistice)**.

Acest workshop a avut loc în 27-28 octombrie 2017 și a avut scopul de a clarifica contextul teoretic în care se desfășoară activitatea acestui proiect de cercetare. Fiecare membru din echipă și-a prezentat planul individual de cercetare pe care vrea să o realizeze în cadrul proiectului și propunerile pentru publicațiile în etapa următoare, care au fost dezbătute în amănunt.

Workshopul a fost acompaniat de o **expoziție complexă de instalație foto-video cu titlul FOTO-PROCESARE**, curată de Melinda Blos-Jáni cu asistența lui Mihály Lakatos, din lucrările lui Zoltán Balla și Emőke Kerekes. Vernisajul expoziției a coincis cu Ziua Mondială a Patrimoniului Audiovizuale. Expoziția a adus în discuție probleme de memorie și reprezentare vizuală prin relația intermedială dintre o arhivă de fotografii private recontextualizate și formatul de instalație video. (Vezi *posterul expoziției aici*.) Această expoziție a fost urmată de o masă rotundă pentru dezbateră fenomenelor intermedialității în arta contemporană și a cercetărilor propuse care au tangență cu acest subiect.

B.2. Stagii de cercetare, schimburi de experiență, inițierea de contacte internaționale:

În această primă etapă ne-am străduit ca fiecare membru al echipei de cercetare să participe la stagii de cercetare peste hotare în care să vină în contact cu centre de cercetare renumite pe plan internațional, să aibă schimburi de experiență și să inițieze contacte cu colegii din străinătate care lucrează la cercetări similare.

- Astfel, doi membri au participat la stagii de cercetare din Ungaria. Melinda Blos-Jáni a fost pentru trei zile în septembrie la Budapesta unde a avut contacte cu profesori de la Universitatea Eötvös Loránd și Universitatea de Teatru și Film și s-a documentat în bibliotecile de specialitate. Hajnal Király a efectuat un stagiu de o săptămână la Universitatea din Szeged în noiembrie, unde s-a întâlnit pentru un schimb de experiență cu colegii care efectuează cercetări interdisciplinare de la Departamentul de Cultură Vizuală și Teoria Literaturii. A vizitat de asemenea biblioteca universității și a citit despre fenomenologia filmului și despre modalitățile expresive non-lingvistice ale cinemaului.
- Patru membri ai echipei de cercetare (Ágnes Pethő, Melinda Blos-Jáni, Judit Pieldner, Mihály Lakatos) s-au deplasat în Anglia în perioada dintre 5 și 19 noiembrie, cu scopul principal de a lua parte la cel mai important eveniment științific dedicat cercetărilor intermedialității în cinema din acest an, organizat la Universitatea din Reading, conferința internațională *'The Moving Form of Film: Exploring Intermediality as a Historiographic Method'*. Ágnes Pethő a fost invitată să prezinte o prelegere plenară la această conferință dar proiectul nostru a început după perioada în care ceilalți membri s-ar fi putut înregistra ca prezentatori. Posibilitatea de a participa la prezentările lui Alain Badiou, Ismail Xavier și Robert Stam era însă o ocazie unică de a fi în contact direct cu trei dintre cei mai însemnați teoreticieni ai intermedialității. Participarea la prelegerile din diferitele secții și la discuțiile și la mesele rotunde de la această conferință a fost extrem de folositoare pentru a vedea care sunt problemele actuale ale intermedialității în film dezbătute pe plan internațional și

în ce constă metoda istoriografică de abordare a fenomenelor intermedialității filmului, precum și pentru a stabili contacte personale cu cercetători din toată lumea. După această conferință extrem de inspiratoare, ne-am deplasat la Londra unde am participat și la un eveniment organizat în continuarea conferinței, o serie de filme proiectate la Tate Modern și o masă rotundă dedicată mișcării moderniste numite Tropicália din cinemaul din Brazilia, în care fenomenele de intermedialitate și interculturalitate au avut un rol central (*Tropicália and Beyond: Dialogues in Brazilian Film History*).

În timpul conferinței și după încheierea ei, la Londra, am avut întrevederi și discuții cu membri echipei de cercetare conduse de Lúcia Nagib, care a organizat conferința și care lucrează la analiza intermedialității în diferitele perioade ale filmului brazilian. De asemenea, Ágnes Pethő activează și în calitate de consultant științific pentru acest proiect brazilian. Prin aceasta legătură directă și conversațiile avute am avut prilejul de a compara metodele celor două proiecte științifice dedicate problemelor intermedialității.

În rest am folosit stagiul de cercetare petrecut la Londra ca să ne îmbogățim cunoștințele despre istoria artei intermediale, am vizitat muzeele și principalele galerii de artă în care au avut loc expoziții foarte importante dedicate artei intermediale (de ex. opera lui Jean-Michel Basquiat expusă la Barbican, expoziția Dali-Duchamp de la Royal Academy of Arts, expoziția artelor vizuale monocrome – pictură, fotografie, instalație – de la National Gallery, video-instalațiile lui John Akomfrah de la Curve Gallery din Barbican și de la Tate Modern, bogata colecție de video instalații și de artă contemporană intermedia 'Everything at Once' expusă la 180 The Strand, fotografiile Polaroid și video instalațiile realizate de Wim Wenders și expuse în dialog intermedial cu filmele lui la Photographers' Gallery, etc.)

- Ágnes Bakk și Andrea Virginás au folosit ocaziile de participare la conferințe internaționale de asemenea pentru a se orienta în lumea științifică, pentru a-și extinde rețelele profesionale și a stabili relații personale cu cercetători din toată lumea. La conferințele despre Realitatea Virtuală și jocurile video de la Madeira (Portugalia) și Köln (Germania) Ágnes Bakk s-a întâlnit și a avut convorbiri utile atât cu experți teoreticieni cât și cu artiști practicieni precum și ingineri creatori de proiecte VR și jocuri video. La Bilbao din Spania, Andrea Virginás a avut ocazia de vizita Muzeul Guggenheim, cu expoziții temporare ale unor artiști intermediali precum Bill Viola sau Ken Jacobs. Ea a participat și la o zi de studiu despre cinemaul contemporan global la Festivalul Internațional de Film din San Sebastian, cu participarea unor experți ca Dina Iordanova și Ib Bondebjerg.

C. Activitate de cercetare:

În această perioadă am început și activitatea de cercetare propriu-zisă concentrată pe probleme legate de conceptul și poetica intermedialității, pe rolul intermedialității în filmul contemporan și în istoria filmului universal. Au avut loc primele prezentări la conferințe internaționale, unul dintre membri a finalizat și a publicat un articol științific și cu toții am lucrat la pregătirea unor publicații noi.

C.1. Am participat la 6 conferințe internaționale și am avut 10 prezentări orale:

Contact Zones. Transnational Encounters, Dialogues and Self-Representation in Contemporary Eastern European Literature, Cinema and Visual Cultures, conferință internațională în limba engleză, Budapesta, Universitatea Eötvös Loránd, 28-30 septembrie 2017. Lucrări prezentate de către membrii echipei de cercetare:

- Ágnes Pethő (keynote): *Changing Strategies of In-Betweenness. Intermediality in Contemporary Eastern European Cinema*
- Hajnal Király: *The Text of Muteness in Contemporary Hungarian and Romanian Family (Melo)dramas*
- Judit Pieldner: *Black-and-White Memories of the Past, Intermediality and Female Identity in Contemporary Polish and Czech Cinema*
- Andrea Virginás: *Disruptive Mobilities: Female Characters and Female Filmmakers in an Eastern European Diegetic and/or Industry Framework*
- Melinda Blos-Jáni: *Re-Animating Oral Histories Through the Medium of Photography in Eastern European Documentaries*

Small Cinemas Conference. Diversity in Glocal Cinemas: Language, Culture, Identity. Universidad del País Vasco, Bilbao, Spania, 20-22 septembrie 2017. Lucrare prezentată la această conferință:

- Andrea Virginás: *Domestic and/or international success in Eastern European small national cinemas.* La această conferință a moderat și un panel despre strategii de re-codificare estetică în cinema contemporan românesc, indonezian, cipriot și ucrainian.

The Moving Form of Film: Exploring Intermediality as a Historiographic Method, 6-8 noiembrie 2017. University of Reading, Anglia. Lucrare prezentată la această conferință:

- Ágnes Pethő (prezentare plenară): *The Double Helix of Intermediality*

Clash of Realities. International Conference on Art, Technology and Theory of Digital Games, conferință organizată de către TH Cologne, Cologne Game Lab, 6-8 noiembrie, Köln, Germania. Lucrare prezentată la această conferință:

- Ágnes Bakk: *Narrative Environments Using Game Design Mechanism in Performance Installations & VR* (Vezi posterul asociat prezentării [aici.](#))

Burgess 100 Budapest, A Symposium Celebrating Burgess's Centenary. 10 noiembrie 2017. Universitatea Eötvös Loránd, Budapesta, Ungaria. Lucrare prezentată (în secțiunea 'Intermedial Burgess'):

- Hajnal Király: *Metaphorical Mapping: Figurations of Intermediality in A Clockwork Orange - the Novel and the Film*

International Conference on Interactive Digital Storytelling, 14-17 noiembrie, Funchal, Madeira, Portugalia. Lucrare prezentată la această conferință:

- Ágnes Bakk: *How Interactivity Is Changing in Immersive Performances - An Approach to Understanding the Use of Interactive Technologies in Performance Art*

C.2. Publicație:

- Andrea Virginás: **Gendered Transmediation of the Digital from S1m0ne to Ex Machina: 'Visual Pleasure' Reloaded?** *European Journal of English Studies*, Volume 21, 2017 - Issue 3: FEMINIST INTERVENTIONS IN INTERMEDIAL STUDIES, 288-303. Articol apărut într-o revistă indexată în mai multe baze științifice de date, între care prestigiosul Arts & Humanities Citation Index și Social Sciences Citation Index.

C.3. Pregătirea unor noi publicații, problemele teoretice abordate în această fază:

- Ágnes Pethő a lucrat la un studiu care să ofere o privire în ansamblu asupra studiilor intermediale și o sinteză a principalelor direcții în teoretizarea intermedialității în film și evaluarea sumară a productivității diferitelor abordări. Totodată a lucrat la editarea unui

volum dedicat analizei intermedialității în filmele din Europa de Est și din Rusia. În această perioadă a avut loc susținerea tezei sale de abilitare cu titlul *Cinema and Intermediality: Key Issues, Stylistic Figurations* la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj.

- Hajnal Király lucrat la articolul intitulat *Intermedially Emotional. Musical Mood Cues, Disembodied Feelings in Contemporary Hungarian Melodramas*, care urmează să fie inclus în volumul *Intermediality in Contemporary Eastern European and Russian Cinema*. De asemenea, a început să scrie un alt articol despre rolul figurativ al imobilității în opera lui Manoel de Oliveira.
- Andrea Virginás a pregătit o propunere de carte din scrierile ei anterioare despre relațiile dintre analog și digital, genurile în filmul comercial mainstream și cel din periferii.
- Judit Pioldner a lucrat la studiul intitulat *Black-and-White Sensations of Intermediality and Female Identity in Contemporary Polish and Czech Cinema*, cercetând potențialul intermedial al imaginii foto-filmice alb-negre în epoca digitală, formele reprezentative ale acestuia legate de identitatea feminină în filmul contemporan din Europa Centrală și de Est. De asemenea, a scris o recenzie intitulată *Poétika és politika között. Gelencsér Gábor: Magyar film 1.0 [Între poetică și politică. Gábor Gelencsér: Filmul maghiar 1.0]*, care urmează să fie publicată în vol. XIII nr. 1 al revistei online *Apertúra* a Universității Szeged, Ungaria.
- Melinda Blos-Jáni și-a îndreptat atenția către concepte teoretice cu care va putea analiza fenomenul documentarului de tip *found footage*. A pornit de la ideea că imaginile de arhivă sunt intercalate cu experiențele istorice ale spectatorilor, ori (mai ales în cazul spectatorilor mai tineri) aceste imagini devin “doar imagini”, un fel de “non-place” medial. Ea pregătește un articol despre noul val al documentarelor care reutilizează imagini de arhivă în care imaginile devin reprezentații dar totodată sunt și alegorii ale realului. Excesul sau lipsa imaginilor, colajele și imaginile slabe implică întrebări legate de limitele reprezentației cinematografice și fotografice.
- Ágnes Bakk a încercat să valorifice comentariile primite după prezentările ei la conferințe și informațiile primite de la specialiști. S-a gândit cum ar putea valorifica conceptul de *Verfremdungseffekt* folosit de Bertolt Brecht în cercetările ei. S-a documentat de asemenea intensiv în privința teoriile despre ‘imersiune’ pe baza cărora ar putea să contureze mai clar rolul acestui fenomen în arta spectacolului sau al filmelor de realitate virtuală în 360°. Ea urmează să finalizeze articolele pe baza prezentărilor și discuțiilor avute la conferințele internaționale.
- Mihály Lakatos a fost fascinat de video instalațiile abstracte, imersive ale lui Ryoji Ikeda și a început să se documenteze (de exemplu citind scrierile lui Raymond Bellour) pentru a scrie un articol despre Ikeda și despre fenomenologia acestui fel de instalație audiovizuală. Experiența lucrărilor lui John Akomfrah, văzute la Londra, l-a determinat în același timp să înceapă pregătirile și pentru un alt articol despre arta intermedială a lui Akomfrah și inovațiile sale în acest domeniu. Se pregătește de asemenea să realizeze un interviu cu acest artist.

D) Crearea infrastructurii de cercetare: în această perioadă am achiziționat o serie de articole electronice (de ex. laptopuri, harduri externe, aparate de filmare) necesare lansării proiectului și desfășurării activităților planificate pe anii următori (de ex. documentarea foto-video a conferințele internaționale).

E) Crearea unui [website](#) al proiectului și încărcarea cu informații la zi (în 3 limbi) pentru vizibilitatea proiectului și pentru a disemina rezultatele preliminarilor ale cercetării.

Stadiul de realizare al obiectivelor propuse pentru această etapă prezentat sumar în raport cu planul de realizare al proiectului stabilit în contract:

Obiective și activități prevăzute	Rezultate estimative verificabile ale activității	S-a realizat?
<p>Etapa 1: Bazele cercetării</p> <p>Act.1.1. Aducerea la zi a bazei teoretice a cercetării și crearea infrastructurii. Explorarea conceptului de intermedialitate, intermediale și filmul contemporan, intermedialitate și istoria filmului, poetica intermedialității.</p> <p>Act 1.1 realizat prin: Activitate de cercetare. Scrierea primelor prezentări științifice la conferințe. Participarea cu prezentări orale la conferințe internaționale și stagii de cercetare-documentare. Inițierea contactelor profesionale. Crearea unui website al proiectului cu informații la zi pentru vizibilitatea proiectului. Organizarea unui workshop pentru dezbaterile ideilor teoretice de bază, însoțit de expoziție publică despre intermedialitate la instituția gazdă. Crearea infrastructurii de cercetare prin achiziționarea articolelor necesare lansării proiectului și desfășurării activităților planificate pe anii următori.</p>	<p>Cel puțin două prezentări orale din tematica proiectului la conferințe internaționale.</p>	<p>DA. Am participat la 6 conferințe internaționale și am avut 10 prezentări orale.</p>
	<p>Participarea la cel puțin un schimb de experiență cu colegii din străinătate care lucrează la cercetări similare.</p>	<p>DA. Au avut loc stagii de cercetare în Ungaria și Anglia la care am avut schimburi de experiență cu colegii din străinătate.</p>
	<p>Website dedicat proiectului de cercetare încărcat cu informații despre proiect.</p>	<p>DA. A fost creat un website actualizat cu informații la zi al proiectului.</p>
	<p>Workshop însoțit de expoziție despre ideea de intermedialitate organizat la instituția gazdă.</p>	<p>DA. Am organizat un workshop cu titlul: <i>Explorarea intermedialității, direcții de cercetare, practici artistice</i> însoțit de o expoziție intermedială foto-video instalație.</p>
	<p>Achiziția articolelor de infrastructură necesare lansării proiectului de cercetare.</p>	<p>DA. S-au achiziționat articolele necesare.</p>
	<p>Raport despre activitatea de cercetare.</p>	<p>DA. Raportul a fost întocmit.</p>

În concluzie: obiectivele și activitățile asumate pentru prima etapă a cercetării au fost realizate în totalitate, chiar depășite.

Raport întocmit de directorul de proiect,
dr. prof. Ágnes Pethő

.....

Cluj-Napoca, 10. 12. 2017